

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT	629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04	UL. ŻURAWIA 4A, SKR.PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI		00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ	621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17	TELEFAX: 629 - 40 - 89
INTERNET:	http://www.korpo.pol.pl/cbos	E-mail: cbos@pol.pl

BS/136/52/90

SYTUACJA FINANSOWA RODZIN W KWIETNIU

Komunikat z badań

Warszawa, maj 1990 r.

Wyniki zrealizowanego w trzeciej dekadzie kwietnia sondażu CBOS¹ dowodzą, że w opiniach o obecnych materialnych warunkach życia społeczeństwa nadal występuje krytycyzm. Zdecydowana większość (65%) respondentów określa je jako złe (w tym: bardzo złe - 11, złe - 21, raczej złe - 33%), co piąty - jako przeciętne (ani dobre, ani złe), a tylko 8% uznaje je za raczej dobre lub dobre. W ciągu ostatniego miesiąca oceny te uległy tylko nieznacznej poprawie (tab. 1)²: pozytywnych odnotowano o 1,5% więcej, negatywnych - o 4% mniej. Od stycznia bieżącego roku obserwuje się jednak systematyczne zmniejszanie się (ogółem o 12%) przewagi tych ostatnich (dotyczy to ocen skrajnych: bardzo złe i złe).

Tabela 1

w procentach

Ocena materialnych warunków życia społeczeństwa	Respondenci według terminów badań:				
	XI '89	I '90	II '90	III '90	IV '90
Bardzo dobre	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1
Dobre	1,4	0,6	1,1	1,4	1,9
Raczej dobre	3,5	3,0	2,9	5,1	5,9
Ani dobre, ani złe	16,2	15,9	16,8	20,3	21,1
Raczej złe	27,0	29,7	29,2	32,6	33,4
Złe	28,3	29,8	28,7	25,4	20,9
Bardzo złe	19,6	17,4	18,6	10,6	10,7
Trudno powiedzieć	3,9	3,6	2,5	4,6	5,9

Dość stabilne w okresie od stycznia do marca br. nadzieje na poprawę warunków życia w perspektywie najbliższych dwóch lat obecnie znacząco wzrosły (tab. 2). W sondażu kwiet-

¹ "Aktualne problemy i wydarzenia" (4) - sondaż zrealizowany w dniach 20-24 kwietnia '90 na 1387-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności Polski.

² Wszystkie dane porównywalne pochodzą z sondaży przeprowadzonych przez CBOS na ogólnopolskich reprezentatywnych próbach ogółu dorosłej ludności, liczących standardowo 1500 osób.

niowym respondenci dwukrotnie częściej dostrzegali taką szansę, niż przewidywali możliwość ich pogorszenia (50,5 wobec 25%; w marcu grupy te liczyły odpowiednio: 43 i 28%); stagnacji spodziewało się 19% (15% w poprzednim miesiącu). Jednak nadal tylko niewielka (6,5%) grupa ankietowanych ma pewność, że nastąpi zdecydowana poprawa, dominuje ostrożność, rokowanie, iż materialne położenie ludności raczej się poprawi. (44%).

Tabela 2

w procentach

Prognoza materialnych warunków życia społeczeństwa w ciągu najbliższych dwóch lat	Respondenci według terminów badań				
	XI '89	I '90	II '90	III '90	IV '90
Zdecydowanie się poprawią	4,1	4,4	4,1	4,1	6,5
Raczej się poprawią	34,8	35,2	38,3	38,5	44,0
Pozostaną bez zmian	17,0	12,9	14,8	15,3	19,1
Raczej się pogorszą	19,7	22,0	21,7	19,5	18,7
Zdecydowanie się pogorszą	8,4	12,9	8,3	8,4	6,5
Trudno powiedzieć	16,0	12,6	12,7	14,1	5,2

Nie uległy zmianie i nadal podzielone są opinie, czy rząd orientuje się, jaka jest sytuacja materialna ludności (tab. 3): 49% respondentów sądzi, że tak, a 40% jest odmiennego zdania (11% nie zajęło stanowiska).

Tabela 3

w procentach

Odpowiedzi na pytanie: "Czy, Pana(i) zdaniem, rząd jest dobrze zorientowany w sytuacji materialnej ludności?"	Respondenci według terminów badań:	
	III '90	IV '90
Zdecydowanie tak	8,5	12,0
Raczej tak	41,8	36,8
Raczej nie	30,4	28,6
Zdecydowanie nie	8,7	11,4
Trudno powiedzieć	10,5	11,0

Zaobserwowana między lutym i marcem tendencja do poprawiania się ocen własnej sytuacji materialnej respondentów nie nasiliła się (tab. 4). Uzyskane obecnie dane nie różnią się istotnie od notowań marcowych. Z deklaracji badanych wynika, że wprawdzie najczęściej skłonni są uznawać sytuację materialną za średnią (49,5%), częściej jednak (35%) za złą (raczej złą - 16,5, złą - 12,2, bardzo złą - 6,6%) niż co najmniej dość dobrą (14,6%). Warto też zaznaczyć, że od marca zwiększyła się (o ponad 4%) grupa tych, którzy określili ją jako bardzo złą lub złą, przy proporcjonalnym zmniejszeniu się oceniających ją jako raczej złą.

Tabela 4

w procentach

Ocena własnej sytuacji materialnej	Respondenci według terminów badań:				
	XI '89	I '90	II '90	III '90	IV '90
Bardzo zła	4,5	4,2	6,5	3,3	6,6
Zła	10,9	8,4	12,9	11,0	12,2
Raczej zła	26,8	21,1	25,2	22,0	16,5
Średnia	45,8	53,6	46,3	49,1	49,5
Dość dobra	7,5	9,2	6,6	10,4	8,9
Dobra	3,7	3,2	1,9	3,7	4,9
Bardzo dobra	0,7	0,2	0,5	0,3	0,8

Deklarowany przez badanych sposób gospodarowania budżetem domowym wskazuje na borykanie się większości z trudnościami finansowymi. Blisko 1/3 badanych (32%) zmuszona jest do bardzo oszczędnego gospodarowania budżetem, aby możliwe było odłożenie na poważniejsze zakupy. Również 1/3 ankietowanych z trudem wiąże koniec z końcem - pieniędzy wystarcza tylko na najtańszą żywność i ubranie (23%) lub tylko na najtańsze jedzenie (10%). Życie w skrajnym ubóstwie (pieniędzy brakuje nawet na najtańsze jedzenie) deklaruje 2,5% ankietowanych. Wszystkie swoje potrzeby może zaspokoić - bez konieczności oszczędzania - tylko 5%, przy oszczędnym życiu - 27%; w sumie 1/3 badanych nie ma większych kłopotów finanso-

wych. W porównaniu z uzyskanymi w lutym br. dane te są jednak znacznie korzystniejsze (tab. 5). Wzrosła (ogółem o 10%) grupa respondentów uznających, iż nie mają większych kłopotów finansowych, zmniejszyła się zaś (o 9%) tych, którzy odczuwali je dotkliwie; nie zmieniła się liczba żyjących najbiedniej.

Tabela 5

w procentach

Ocena sytuacji finansowej	Respondenci według terminów badań:		
	XI'89	II'90	IV'90
Starcza nam na wszystko bez specjalnego oszczędzania	2,7	2,9	5,1
Żyjemy oszczędnie i starcza nam na wszystko	17,8	19,4	27,3
Żyjemy bardzo oszczędnie, aby odłożyć na poważniejsze zakupy	39,4	33,0	31,7
Pieniądzy starcza nam jedynie na najtańsze jedzenie i ubranie	26,5	28,0	22,9
Pieniądzy starcza nam jedynie na najtańsze jedzenie, nie starcza na ubranie	11,1	13,9	10,3
Pieniądzy nie starcza nawet na najtańsze jedzenie i ubranie	2,2	2,7	2,5

Sytuacja finansowa w gospodarstwach domowych respondentów była w kwietniu nadal ciężka. Zdecydowanej większości (58%) pieniędzy wystarczyło tylko z trudem, 13% - musiało je pożyczać, 10% - sięgnąć do oszczędności, 2,4% - skorzystać z obu tych sposobów "łatania dziur" w budżecie. Taki bilans finansowy nie różni się od deklarowanego miesiąc wcześniej (tab. 6).

Nieco większe obawy wiążą się z możliwością zaspokojenia potrzeb rodziny w kwietniu. Podobnie jak w ubiegłych miesiącach (tab. 7) większość badanych (52%) przewiduje, że z trudem uda się związać koniec z końcem. Częściej niż w marcu (o 2,5%) respondenci sądzą, że pieniędzy nie wystarczy i trzeba będzie uciec się do pożyczek (12,6%) lub naruszenia

Tabela 6

w procentach

Opinie o sytuacji finansowej w styczniu/lutym/marcu	Respondenci według terminów badań:		
	II ⁹⁰	III ⁹⁰	IV ⁹⁰
Wystarczyło, można było nawet trochę zaoszczędzić	10,0	17,2	16,4
Wystarczyło, choć ledwo, ledwo	58,5	54,7	58,0
Zabrakło, trzeba było pożyczyć	14,7	15,0	13,0
Zabrakło, trzeba było sięgnąć do oszczędności	13,2	10,3	9,9
Zabrakło, trzeba było pożyczyć i sięgnąć do oszczędności	3,3	2,5	2,4

Tabela 7

w procentach

Opinie o aktualnym stanie finansów	Respondenci według terminów badań:				
	XI ⁸⁹	I ⁹⁰	II ⁹⁰	III ⁹⁰	IV ⁹⁰
Pieniądzy:					
- wystarczy, może się nawet nieco zaoszczędzić	15,0	8,7	10,5	15,7	14,1
- wystarczy, choć ledwo, ledwo	45,1	47,9	55,5	52,0	51,8
- zabraknie, trzeba będzie sięgnąć do oszczędności	26,7	22,9	13,0	9,8	11,2
- zabraknie, trzeba będzie pożyczyć	12,9	9,9	13,0	11,6	12,6
Brak opinii	0,1	8,4	6,7	9,6	9,2

oszczędności (11,2%), rzadziej zaś (14% wobec 16 w marcu) spodziewają się coś zaoszczędzić. Zważywszy na wzmożone w okresie świątecznym zakupy, taka zmiana rokowań wydaje się uzasadniona.

Na stałym poziomie utrzymują się przekonania respondentów, że sytuacja, w jakiej znajdują się ich gospodarstwa domowe, nie jest wyjątkowa (tab. 8). Zdecydowana większość (62%) sądzi, że w podobnej są inne, znane im rodziny; pozostali rzadziej jednak uznają własną sytuację za lepszą (11%), częściej zaś (25,6%) - za gorszą.

Tabela 8

w procentach

Ocena sytuacji własnej rodziny na tle innych rodzin	Respondenci według terminów badań:		
	II ⁹⁰	III ⁹⁰	IV ⁹⁰
Lepsza	11,7	11,6	11,5
Taka sama	62,8	63,6	62,1
Gorsza	25,2	23,7	25,6

Brak pieniędzy jest nadal odczuwany jako większa bolączka codziennego życia niż braki w zaopatrzeniu - twierdzi tak ponad 2/3 (68,5%) ankietowanych, gdy dla niespełna 4% bardziej dokuczliwe są kłopoty z zakupami. W ostatnich miesiącach zmniejszyła się liczba tych, dla których jedno i drugie jest równie uciążliwe (w marcu 18, w kwietniu 14%), a jednocześnie stopniowo zwiększa się (odpowiednio: 7 i 11%) grupa nie odczuwających żadnej z tych dolegliwości (tab. 9).

Tabela 9

w procentach

Odpowiedzi na pytanie: "Co jest bardziej dokuczliwe?"	Respondenci według terminów badań:				
	XI ⁸⁹	I ⁹⁰	II ⁹⁰	III ⁹⁰	IV ⁹⁰
Brak pieniędzy	26,7	33,5	66,1	69,4	68,5
Braki w zaopatrzeniu	16,1	14,5	3,7	3,7	3,7
Jedno i drugie	53,8	48,3	24,6	17,8	13,6
Ani jedno, ani drugie	2,0	2,6	4,3	7,1	11,0
Trudno powiedzieć	1,2	1,1	1,3	2,0	3,0

Zdecydowana większość respondentów (69%) uważa, że rzeczywisty wzrost cen w ostatnim czasie był większy niż podawano oficjalnie, prawie 1/4 (24%) - że taki sam, a tylko 2% - iż niższy. Przewidywania co do poziomu cen podstawowych artykułów w najbliższym czasie są zróżnicowane - najmniej zwolenników (10%) ma pogląd, że ceny te przez dłuższy czas nie zmieniają się. Radykalne ich zwiększenie po chwilowej stabilizacji nastąpi według 12% respondentów. Nieco większa

(15%) grupa sądzi, iż w zasadzie utrzymają się one na obecnym poziomie, a niektóre nawet obniżą się. Wzrost cen, ale znacznie wolniejszy niż w ostatnich miesiącach, przewiduje 31%. Taka sama grupa uważa, że nie sposób niczego przewidzieć, gdyż wszystko jest możliwe.

Przy utrzymujących się silnych kłopotach finansowych nadal zmniejsza się grupa respondentów (z 35 w marcu do 29% w kwietniu) deklarujących podejmowanie dodatkowych prac zarobkowych. Powody niedorabiania nie zmieniły się od marca: niemal równie często wskazywano na brak możliwości (40%), jak przyczyny osobiste - stan zdrowia, brak czasu itp. (39%). I tym razem rzadko podawano jako uzasadnienie brak takiej potrzeby (w marcu 18, w kwietniu 15%).

Ostatnie dwa miesiące wpłynęły na znaczącą zmianę poglądów co do uwarunkowań indywidualnej sytuacji materialnej (tab. 10). Obecnie ankietowani częściej uzależniają ją bardziej od siebie samych (47%) niż od zewnętrznych, niezależnych warunków (32%). W sondażu zrealizowanym w lutym proporcje te były odwrotne: odpowiednio - 32 i 49%. Praktycznie nie zwiększyła się (z 17 do 19%) grupa przekonanych, iż jest to kwestia szczęścia, przypadku.

Tabela 10

w procentach

Uwarunkowania standardu życia	Respondenci według terminów badań:	
	II '90	IV '90
Czy, Pana(i) zdaniem, sytuacja materialna, stopa życiowa ludzi zależy bardziej:		
- od nich samych	31,6	46,9
- od warunków niezależnych od nich	49,5	31,7
czy też sytuacja materialna to sprawa szczęścia, przypadku	17,4	19,2
Trudno powiedzieć	1,1	2,2

Opinie na ten temat są istotnie uzależnione od samooceny sytuacji materialnej rodziny (aneks - tab. 6). Spośród respondentów, którzy określili swoją sytuację jako dobrą, zdecydowana większość (63%) uważa, że stopa życiowa ludzi zależy głównie od nich samych. Mniej niż 1/4 (23%) dobrze sytuowanych sądzi, że od warunków niezależnych, a tylko 12% - iż jest to kwestia szczęścia czy przypadku. Badani mający złą sytuację materialną dwukrotnie częściej (23,5%) podzielają ten ostatni pogląd. Około 35% spośród nich dostrzega związek poziomu życia z własną działalnością, a 38% jest przekonanych o determinującym wpływie warunków niezależnych od ludzi.

W sondażu kwietniowym po raz pierwszy pytano, jakie warunki respondenci mają na myśli. Można wyróżnić sześć grup czynników niezależnych od ludzi, które - według badanych - decydują o życiowym standardzie (zestawienie 1): 1/ warunki życiowe, osobiste, rodzinne; 2/ zatrudnienie - rodzaj pracy, rynek pracy, zagrożenie bezrobociem; 3/ materialne warunki życia, w tym poziom dochodów i wydatków; 4/ sytuacja ekonomiczna kraju; 5/ polityka gospodarcza rządu; 6/ czynniki polityczne.

Zestawienie 1³

WARUNKI NIEZALEŻNE OD LUDZI - DETERMINUJĄCE ICH POZIOM ŻYCIA

	w %
1. <u>Materialne warunki życia</u>	<u>30,5</u>
a/ wielkość i poziom dochodów	21,9
- warunki płacowe	19,1
- wysokość rent i emerytur	3,6
- inflacja, relacje cenowo-płacowe	2,0
b/ wielkość wydatków	14,8
- wysokość cen, brak stabilizacji	16,1
- wysokość opłat za usługi, placówki oświatowe, mieszkania itp.	1,8

³ Wskazania na kategorie ogólne nie są sumą procentów poszczególnych rodzajów warunków.

2. <u>Zatrudnienie</u>	<u>28,9</u>
a/ rodzaj i rynek pracy	15,9
- sektor zatrudnienia, charakter pracy, kondycja przedsiębiorstwa	8,9
- ograniczenia rynku pracy, zmiany pracy	5,0
- brak możliwości dorabiania	3,4
b/ zagrożenie bezrobociem	13,2
3. <u>Polityka gospodarcza</u>	<u>15,3</u>
- ogólnie	6,6
- plan Balcerowicza, reforma	4,1
- polityka finansowa i fiskalna	2,5
- polityka rolna	2,3
4. <u>Warunki osobiste, rodzinne, losowe</u>	<u>13,7</u>
- czynniki losowe	3,4
- zaplecze materialne rodziny	3,0
- czynniki osobiste (wiek, zdrowie itp.)	2,7
- kwalifikacje, wykształcenie	1,6
5. <u>Kondycja ekonomiczna kraju</u>	<u>11,8</u>
6. <u>Warunki polityczne</u>	<u>5,0</u>

Największe (30,5% wskazań) znaczenie mają materialne warunki życia - poziom i wartość dochodów oraz wielkość wydatków, niewiele mniejsze (29%) - czynniki związane z zatrudnieniem: rodzaj i miejsce pracy, ograniczenia rynku pracy, możliwości zmian odpowiednio do aspiracji, kwalifikacji, chęci wyższych czy też dodatkowych zarobków, zagrożeń związanych z bezrobociem. Politykę gospodarczą rządu, wdrażanie reformy, politykę finansową, rolną itp. wymieniało 15,3% respondentów. Dopiero na czwartym miejscu znalazły się warunki osobiste, rodzinne, losowe (14%). Gospodarcza kondycja kraju jest ważna dla życiowego standardu ludności według 12% badanych. Tylko 5% wskazało na wpływ czynników politycznych.

*

*

*

Zaprezentowane dane wskazują na znaczną stabilność opinii i odczuć dotyczących kondycji materialnej społeczeństwa w ciągu ostatnich dwóch miesięcy. Mimo zwiększonych - w związku z okresem świątecznym - wydatków nie odnotowano nasilenia się obaw o stan budżetów rodzinnych. Utrzymuje się tendencja stopniowego, choć nieznacznego wzrostu odsetków pozytywnych ocen sytuacji materialnej zarówno własnej rodziny, jak i ogółu ludności. Charakterystyczne jest, że respondenci są nastawieni bardziej krytycznie, gdy oceniają stopień zaspokojenia potrzeb rodziny niż miesięczne zasoby finansowe. Wskazywałoby to na ograniczanie wydatków, rezygnowanie z zaspokojenia niektórych potrzeb przez część gospodarstw domowych.

Tabela 1

w procentach

Cechy badanych	Sytuacja rodziny na tle innych:		
	lepszta	taka sama	gorsza
<u>Płeć</u>			
Mężczyźni	13,2	63,2	22,9
Kobiety	9,8	61,3	28,4
<u>Wiek</u>			
Do 29	10,0	71,3	18,7
30-39	12,0	64,9	22,9
40-49	12,1	60,3	26,2
50 i więcej lat	11,4	57,7	30,1
<u>Miejsce zamieszkania</u>			
Wieś	7,7	66,3	25,9
Miasto ogółem	13,8	59,7	25,6
Miasto do 40 tys.	13,6	64,0	22,0
Miasto 41-200 tys.	12,2	62,9	23,4
Miasto powyżej 200 tys.mieszkańców	15,4	53,5	30,2
<u>Wykształcenie</u>			
Podstawowe	8,0	58,1	33,7
Zasadnicze zawodowe	7,7	66,1	25,4
Średnie	15,5	63,6	20,5
Wyższe	21,8	63,0	12,6
<u>Zatrudnienie</u>			
Pracownicy gospodarki uspołecznionej	12,0	63,8	23,9
Pracownicy zakładów prywatnych	15,6	66,7	17,8
Rolnicy indywidualni	4,4	68,5	26,5
Emeryci i renciści	12,7	54,7	31,1
Uczniowie i studenci	12,5	83,3	4,2
<u>Ocena własnej sytuacji materialnej</u>			
Zła	3,3	51,6	44,5
Przeciętna	9,0	72,4	17,8
Dobra	38,6	54,5	6,4

Tabela 2

w procentach

Cechy badanych	Dokuczliwości życia codziennego:				
	brak pie- niędzy	złe zao- patrze- nie	jedno- i dru- gie	ani jed- no, ani drugie	brak zda- nia
<u>Płeć</u>					
Mężczyźni	66,5	5,4	12,9	11,6	3,6
Kobiety	70,7	2,0	14,4	10,5	2,3
<u>Wiek</u>					
Do 29	70,3	1,9	13,9	12,0	1,9
30-39	73,4	4,3	12,8	8,5	1,1
40-49	66,7	3,2	16,0	9,9	4,3
50 i więcej lat	65,4	4,4	12,9	13,1	4,1
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wieś	71,5	3,1	14,2	8,2	3,1
Miasto ogółem	66,8	4,2	13,4	12,8	2,9
Miasto do 40 tys.	66,0	2,0	14,4	12,4	5,2
Miasto 41-200 tys.	69,6	4,2	9,1	13,6	3,5
Miasto powyżej 200 tys. mieszkańców	64,9	5,8	16,3	12,3	0,6
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	72,5	2,5	14,2	7,8	3,1
Zasadnicze zawodowe	70,8	3,2	15,0	6,5	4,4
Średnie	65,7	4,8	12,7	14,8	2,0
Wyższe	57,1	6,7	10,9	23,5	1,7
<u>Zatrudnienie</u>					
Pracownicy gospodarki uspołecznionej	72,1	2,1	12,8	10,6	2,4
Pracownicy zakładów prywatnych	60,0	11,1	22,2	6,7	0,0
Rolnicy indywidualni	69,1	4,4	17,7	5,0	3,9
Emeryci i renciści	65,6	5,4	12,4	13,3	3,3
Uczniowie i studenci	66,7	0,0	12,5	16,7	4,2
<u>Ocena własnej sytuacji materialnej</u>					
Zła	79,2	1,6	14,9	2,4	1,8
Przeciętna	69,8	3,9	13,4	9,2	3,6
Dobra	39,1	8,4	11,4	37,6	3,5

Tabela 3

w procentach

Cechy badanych	Ocena sytuacji finansowej gospodarstw domowych w marcu:				
	wystarczyło na wszystkie codzienne wydatki, można było nawet trochę zaoszczędzić	wystarczyło, choć ledwo	zabrakło, trzeba było pożyczyc	zabrakło, trzeba było sięgnąć do oszczędności	zabrakło, trzeba było pożyczyc i sięgnąć do oszczędności
<u>Płeć</u>					
Mężczyźni	17,2	56,7	12,6	11,0	2,1
Kobiety	15,5	59,4	13,5	8,7	2,6
<u>Wiek</u>					
Do 29	15,3	52,6	16,7	12,0	2,9
30-39	15,6	55,3	14,8	10,8	2,9
40-49	17,0	59,6	13,5	7,8	2,1
50 i więcej lat	17,0	61,4	10,0	9,5	1,9
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wieś	13,0	60,0	11,9	12,8	1,9
Miasto ogółem	18,4	56,7	13,8	8,1	2,7
Miasto do 40 tys.	14,8	56,4	16,8	8,8	3,2
Miasto 41-200 tys.	20,6	54,9	15,0	7,3	2,1
Miasto powyżej 200 tys. mieszkańców	19,3	58,6	10,4	8,3	2,8
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	10,5	61,8	15,0	10,3	2,3
Zasadnicze zawodowe	10,6	57,9	16,8	12,1	2,6
Średnie	22,4	57,1	10,2	8,2	2,0
Wyższe	34,5	46,2	5,0	8,4	3,4
<u>Zatrudnienie</u>					
Pracownicy gospodarki społecznej	16,1	59,1	13,5	8,5	2,3
Pracownicy zakładów prywatnych	24,4	46,7	20,0	6,7	2,2
Rolnicy indywidualni	12,6	61,0	12,1	12,1	2,2
Emeryci i renciści	16,0	59,2	11,8	10,9	2,1
Uczniowie i studenci	16,7	58,3	4,2	16,7	0,0
<u>Ocena własnej sytuacji materialnej</u>					
Zła	3,7	56,3	23,9	11,6	4,3
Przeciętna	14,6	65,9	8,7	9,5	0,9
Dobra	52,7	36,5	1,5	6,4	3,0

Tabela 4

w procentach

Cechy badanych	Prognoza sytuacji finansowej rodzin na kwiecień:				
	zaoszczędzą	wystarczy	naruszą oszczędności	pożyczą	trudno powie-dzieć
<u>Płeć</u>					
Mężczyźni	15,0	51,4	11,3	11,9	9,2
Kobiety	13,2	52,1	11,2	13,4	9,1
<u>Wiek</u>					
Do 29	15,8	48,3	12,4	14,8	8,1
30-39	13,5	52,4	9,5	13,2	10,6
40-49	13,5	51,1	13,1	12,1	9,6
50 i więcej lat	14,3	53,1	11,0	11,6	8,3
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wieś	9,8	51,6	14,0	12,4	10,7
Miasto ogółem	16,8	51,9	9,6	12,8	8,1
Miasto do 40 tys.	14,0	52,8	8,8	13,6	10,4
Miasto 41-200 tys.	17,5	52,8	9,8	11,2	7,3
Miasto powyżej 200 tys. mieszkańców	18,4	50,3	10,1	13,5	7,1
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	8,4	52,8	10,5	16,0	10,9
Zasadnicze zawodowe	8,5	50,9	12,6	15,6	11,8
Średnie	20,2	51,5	12,5	8,8	6,1
Wyższe	31,1	51,3	5,9	4,2	5,9
<u>Zatrudnienie</u>					
Pracownicy gospodarki uspołecznionej	14,2	52,9	11,1	12,7	8,1
Pracownicy zakładów prywatnych	22,2	42,2	8,9	20,0	6,7
Rolnicy indywidualni	9,9	50,5	15,4	10,4	12,1
Emeryci i renciści	12,7	56,2	8,5	13,3	8,2
Uczniowie i studenci	16,7	54,2	8,3	4,2	16,7
<u>Ocena własnej sytuacji materialnej</u>					
Zła	2,4	48,6	13,9	26,5	7,1
Przeciętna	13,2	58,5	10,9	5,2	11,4
Dobra	45,3	36,5	5,4	4,4	6,9

Tabela 5

w procentach

Cechy badanych	Gospodarowanie dochodem w gospodarstwie domowym:					
	starczy nam na wszystko bez specjalnego oszczędzania	żyjemy oszczędnie i starczy nam na wszystko	żyjemy bardzo oszczędnie, aby odłożyć na poważniejsze zakupy	pieniędzy starczy nam jedynie na najtańsze jedzenie i ubranie	pieniędzy starczy nam jedynie na najtańsze jedzenie, nie starczy na ubranie	pieniędzy starczy nam na najtańsze jedzenie i ubranie
<u>Płeć</u>						
Mężczyźni	5,9	27,7	33,0	21,2	9,6	2,3
Kobiety	4,4	26,9	30,5	24,5	11,0	2,6
<u>Wiek</u>						
Do 29	4,3	29,2	34,0	21,1	6,7	4,3
30-39	5,6	29,4	35,8	20,2	7,2	1,6
40-49	5,0	27,7	35,1	23,0	8,5	0,7
50 i więcej lat	5,2	24,7	26,1	25,5	15,1	3,3
<u>Miejsce zamieszkania</u>						
Wieś	3,1	23,9	35,0	25,8	9,9	1,9
Miasto ogółem	6,4	29,4	29,6	21,1	10,6	2,8
Miasto do 40 tys.	4,0	25,6	36,8	20,0	10,0	3,6
Miasto 41-200 tys.	5,9	32,9	29,4	20,6	8,7	2,4
Miasto powyżej 200 tys. mieszkańców	8,6	29,2	24,3	22,5	12,6	2,5
<u>Wykształcenie</u>						
Podstawowe	2,7	19,3	26,7	31,4	15,6	4,1
Zasadnicze zawodowe	2,9	25,9	35,6	24,1	9,4	1,8
Średnie	7,9	33,6	34,5	15,6	6,8	1,6
Wyższe	11,0	40,7	31,4	11,0	4,2	0,8
<u>Zatrudnienie</u>						
Pracownicy gospodarki społecznej	5,0	29,0	33,9	22,6	7,5	1,9
Pracownicy zakładów prywatnych	8,9	28,9	33,3	20,0	8,9	0,0
Rolnicy indywidualni	2,7	26,9	37,4	20,3	8,8	3,3
Emeryci i renciści	4,2	22,4	27,2	25,7	17,5	3,0
Uczniowie i studenci	12,5	45,8	25,0	12,5	4,2	0,0
<u>Ocena własnej sytuacji materialnej</u>						
Zła	1,4	10,8	29,7	32,9	19,2	5,9
Przeciętna	2,8	32,6	37,1	20,5	6,1	0,4
Dobra	21,2	48,8	19,7	5,9	3,4	1,0

Tabela 6

w procentach

Cechy badanych	Czy sytuacja materialna, stopa życiowa ludzi zależy bardziej:			
	od nich samych	od warunków niezależnych od nich	to sprawa szczęścia, przypadku	trudno powiedzieć
<u>Płeć</u>				
Mężczyźni	50,4	31,1	16,8	1,7
Kobiety	43,4	32,3	21,7	2,6
<u>Wiek</u>				
Do 29	42,1	30,6	25,8	1,4
30-39	47,1	34,6	16,2	2,1
40-49	47,2	29,1	21,3	2,5
50 i więcej lat	48,6	31,5	17,6	2,3
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	45,4	30,7	20,7	3,3
Miasto ogółem	47,9	32,3	18,4	1,1
Miasto do 40 tys.	49,8	32,1	14,9	3,2
Miasto 41-200 tys.	48,3	30,4	20,3	1,0
Miasto powyżej 200 tys. mieszkańców	46,0	34,0	19,3	0,6
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	43,7	31,4	22,8	2,1
Zasadnicze zawodowe	41,7	34,0	19,5	4,7
Średnie	49,9	32,0	17,5	0,7
Wyższe	63,9	25,2	10,1	0,8
<u>Zatrudnienie</u>				
Pracownicy gospodarki uspołecznionej	48,1	34,0	16,8	1,0
Pracownicy zakładów prywatnych	50,0	20,5	29,5	0,0
Rolnicy indywidualni	47,8	29,1	18,7	4,4
Emeryci i renciści	45,6	31,1	19,9	3,3
Uczniowie i studenci	50,0	29,2	20,8	0,0
<u>Ocena własnej sytuacji materialnej</u>				
Zła	35,2	38,4	23,5	2,9
Przeciętna	50,6	29,4	18,2	1,7
Dobra	63,1	22,7	12,3	2,0

Tabela 7

w procentach

Cechy badanych	Czy rząd jest dobrze zorientowany w sytuacji materialnej ludności:				
	zdecydowanie tak	raczej tak	raczej nie	zdecydowanie nie	trudno powiedzieć
<u>Płeć</u>					
Mężczyźni	13,1	37,4	28,8	11,2	9,5
Kobiety	11,0	36,3	28,4	11,6	12,6
<u>Wiek</u>					
Do 29	11,0	38,8	29,2	12,9	8,1
30-39	10,6	38,4	31,2	10,8	9,0
40-49	9,6	40,6	28,8	10,7	10,3
50 i więcej lat	14,9	33,0	26,4	11,6	14,1
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wieś	9,2	31,7	31,4	13,2	14,5
Miasto ogółem	13,8	40,1	26,8	10,3	8,9
Miasto do 40 tys.	8,4	42,0	29,6	11,6	8,4
Miasto 41-200 tys.	19,6	34,3	28,3	8,4	9,4
Miasto powyżej 200 tys. mieszkańców	12,9	43,7	23,4	11,1	8,9
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	11,3	29,8	31,0	12,9	15,0
Zasadnicze zawodowe	8,8	35,4	31,3	13,6	10,9
Średnie	14,3	40,6	26,3	10,9	7,9
Wyższe	16,0	56,3	20,2	0,8	6,7
<u>Zatrudnienie</u>					
Pracownicy gospodarki uspołecznionej	10,8	41,3	27,8	11,3	8,9
Pracownicy zakładów prywatnych	17,8	31,1	22,2	17,8	11,1
Rolnicy indywidualni	8,2	27,5	37,4	10,4	16,5
Emeryci i renciści	14,8	35,3	24,2	13,3	12,4
Uczniowie i studenci	29,2	41,7	20,8	0,0	8,3
<u>Ocena własnej sytuacji materialnej</u>					
Zła	8,4	29,4	32,1	19,2	10,8
Przeciętna	11,1	39,6	29,5	7,9	11,9
Dobra	24,1	45,3	17,2	4,9	8,4